

Σ' ΕΝΑ ΔΕΝΤΡΟ

Σὲ θεωρῶ : στὸν καθάριο αἰθέρα ἀπλώνεις
ἀτάραχαι τὰ πράσινα κλαδιά,
ἀπ' τὴν κορφὴ ὡς τὸ χῶμα ποὺ ριζώνεις
τοῦ ἡλιοῦ βαθιὰ βυζαίνεις τὴ χαρὰ.

Θεόρατο, πλατύ, βαθισκιωμένο
στοῦ ποταμοῦ τὴν ἄκρη, σοβαρό·
ἀπὸ τὴν πιὸ ἀλαφρὴ πνοὴ ἀγγισμένο,
φλοισβίζεις πιὸ γλυκὰ ἀπὸ τὸ νερό.

Ἄν μ' ἄνθια ὁ Ἀπρίλης πιὰ δὲ σὲ στολίζει,
φουντόνει ἢ φυλλωσιὰ σου δροσερή,
καὶ τὰ βάρθη σου ὁλόημερα γεμίζει
πουλιῶν τραγοῦδι, μελισσιοῦ βοή.

Τὸ ποτάμι μπροστά σου τρέχει λάλο,
τὰ κρόκωνα ποὺ γέρνεις σοῦ φιλα·
καταμόναχο χάρεσαι, μεγάλο,
τριγύρο σου τῆς μέρας τὴ χαρὰ.

Σὲ θεωρῶ : ἀπελπισμένα πὼς παλέβεις
μὲ τοῦ ἀνέμου, τῆς μπόρας τὴν ὁρμή,
ἀνταριάζεσαι, δέρονεσαι, ἀγριέβεις,
ἀντιστέκεις, λυγίζεις τὴν κορφή,

Καὶ μ' ὁρμὴ διπλὴ πάλι τὴ σηκώνεις·
σὰ χίλια χέρια, ἀνίκητο θεριό,
τὰ κλαδιά μιὰ μαζέβεις, μιὰ τὰπλώνεις
σὰ γίγαντας ἀνάντια στὸν ὀχτρό.

Μυνίζει ὁ ἀγέρας νὰ σὲ ρίξει κάτω,
σὺ θεριέβεις ἀνάμαλλο μὲ μιᾶς,
στάγυριμα, στὸ θυμό, στὸ βουϊσμό του
βουίζεις, ἀγριότερα βογγᾶς.

Κι αὐτὸ—τὰ πόδια ποὺ σοῦ γλυφε—τώρα
νὰ σὲ γκρεμίσει ὁρμᾷ καὶ τὸ νερό·
τὰ ψηφᾶς· μὲ τὸ σίφουνα, τὴ μπόρα
σὺ παλέβεις μεγάλο, δυνατό.

Καὶ σὲ θεωρῶ : γαληνεμένο πάλι,
ὀρθό, ψηλὸ στὴ μολεβένια αὐγή·
μόνο ἢ δαρμένη φυλλωσιὰ τὴ ζάλη,
τὴν ἀντάρτα τῆς νύχτας μαρτυρεῖ.

Σὰ νύχης τρόπαιο στένεις τὴν κορφὴ σου,
ἀγγίζοντας τὸ μαῦρον οὐρανό,
μύ, ὡς νὰ φωλιάζει θλίψη στήν ψυχὴ σου,
σοστινιασμένο στέκεις, σιωπηλό.

Μόλις τοιμᾷ ἀγεράκι νὰ σ' ἀγγίξει,
νὰ σαλέψει στοὺς κόρφους σου πουλί·
μόνο, ὡς νὰ θέλει ἀκόμα νὰ σὲ ρίξει,
τὸ νερὸ κάτωθ' σου ἀφρομανεῖ.

Περήφανο, βαρὺ, συγνεφιασμένο,
μέγα δέντρο, ὅπως τώρα σὲ θεωρῶ,
κόσμος ἀκέριος ! μέσα σου κλεισμένο
κρατεῖς γιὰ μὲ μεγάλο μυστικό.

Ἡ δική μου ψυχὴ δὲν ἔχει κλείσει
τὸ ψηλὸς, τὴν περφάνεια, τὴν ὁρμή,
σ' αὐτὴ φωλιὰς πουλιὰ δὲν ἔχουν στήσει,
μήτε τοῦ ἡλιοῦ ἢ χαρὰ φεγγοβολεῖ.

Καὶ τῆς πάλης ἡ δύναμις μοῦ λείπει,
δὲ σοῦ μοιάζω σ' αὐτά, δέντρο τρανό·
μιὰ περήφανη μόνο θρέφω λύπη
καὶ γιὰ χαρὰ ἔναν ἄλιωτον κτημό.

Μικρὸς σ' ὅ,τι πιασίσω ἢ κινηγήσω,
ἄγριο ποτάμι μέσα μου περνᾷ,
κι ἂν κάτι πιάσω, μοῦ τὰδράζει πίσω
καὶ χάλασμα μοῦ ἀφίνει κ' ἐρημιὰ.

Καὶ μὲ τὸν πόθο μοναχὸς μου μένω
καὶ τρώγομαι βαθιὰ μὲ τὸν κτημό.
Νὰ μποροῦσα μονάχα νὰ σωπαίνω
καὶ μέσα μου τὸν πόνο νὰ σφαλῶ !

Καὶ σὰν ἐσέ, περήφανο μεγάλο
δέντρο, σὲ μιὰ γαλήνη ἀριμονική,
ἀνέγγιχτη ἀπὸ κάθε πόθον ἄλλο.
τὴ χαρὰ νὰ λιμπίζεται ἡ γυνή.

ΣΤΟ ΙΔΙΟ ΔΕΝΤΡΟ

Τοῦ φίλου Χρυσ. Φιλιππίδη

Καὶ ξινάρθα σ' ἐσέ, δέντρο τρανό,
μ' ὅλ' ἦρθα τὴν ἀγάπη τὴν παλιά μου,
στὸν ἴσιω σου νὰπλώσω τὰ ὄνειρά μου
στὸ μαγεμένο γύρο δειλινό.

Ὁλόλαμπρος ὁ ἥλιος πᾶει νὰ γύρει,
χρυσόνοντας τὶς πράσινες πλαγιές,
γελώντας στὶς ὀλάνθιστες φριγές
καὶ κάνοντας τὸν κάμπο πανηγύρι.

Ἦρθα, μὰ ξάφνω δὲ σὲ βρίσκω ἐκεῖ
ποὺ στεκόσουν μεγάλο, θεριωμένο.
Δὲ σ' ἔχ' ἢ μπόρα κάτω σωριασμένο
καὶ τοῦρανοῦ δὲ σ' ἔκαψε ἡ ὁρμή,

Μόνε ὁ χωριάτης σ' ἔχει πελεκήσει,
νὰ ξεσταθεῖ ἀπ' τὸ κρύο, πιὸ περισσὸ
ψωμί νὰ βγάλει ἐκεῖθε, ὅπου ἴσμερὸ,
πλατὺ τοῦχες τὸν τόπο ἐσὺ γεμίσει.

Καὶ νιώθω ἐδῶ στήν ἄδεια σου μεριά
τόσο τὸν κόσμο γύρο ρημαγμένο !

Κάτι μέσα μου ὡς νᾶειδα γκρεμισμένο,
κάτι ἀκριβὸς σὺ νᾶχασα μὲ μιὰ.

Καὶ στὸν κομένον τὸν κορμὸ καθίζω
καὶ σκύβω τὸ κεφάλι Ολιβερό·
στὸν ἄδοξό σου θάνατο νὰ βρῶ
τραγουδι, ὦ ψηλὸ δέντρο, δὲν πασκάζω.

Ἀνάγκη σ' ἔχει ρίξει Ολιβερή,
αὐτὸ Ολίψη περσότερη μοῦ δίνει:
Ἦ μέγας ἢ μικρὸς γέρνει σ' ἐκείνη,
εἶν' ὁ μεγάλος νόμος στὴ ζωή.

Ἄλλος, ποὺ σ' ἔχει σὺν κ' ἐγὼ ἀγαπήσει,
ὡς σὲ κλάψει σὺ γίγαντα νεκρό·
βουβὸς ἐγὼ ἀποπνίω μου θωρῶ
τὸν ἥλιο ὡς γέρνει ἀτάραχος νὰ δύσει.

Βλέπω πῶς γύρο οἱ ράχες, τὰ σπαρτιά,
τὰ δέντρα, ὁ καίμπος ἥσυχ' ἀπλωμένα,
στοῦ δειλινοῦ τάραξι δροσισμένα
τὴν ὁμορφὴ ὥρα χαίρονται γλυκά.

Πῶς τὸ ποτάμι σιγαλὰ κυλώντας
μὲ τίς ἀχτίδες παιζει τίς στερνές,
πῶς τὰ πουλιὰ πετοῦν, οἱ θεριστές
τὸ χλωρὸ χόρτο κόβουν τραγουδώντας.

Ἡ ἴδια εἰκόνα ποὺ εἶχα δῶ χαρεῖ
τόσες φορὲς στὴ ρίζα σου γερμένος·
μονάχα ἐστὶν κι ὁ ἴσκιος σου χαμένος,
ἄλλο δὲν ἔχει ὁλόγυρ' ἄλλυχεῖ.

Καὶ μπρὸς σὲ τόσῃν ὁμορφιᾷ, βαθιά μου
σιλέβει κάτι τόσο Ολιβερό!
Ἔτσι μιὰ μέρα, σὺ χυθῶ κ' ἐγώ,
τίποτε δὲ θάλλαξει ὁλόγυρά μου.

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΒΙΚΕΛΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

[Ἀπὸ τῆς Revue des Etudes Grecques (No 102, Mars-Juin 1910, σελ. 227) παίρνουμε τὸ παρακάτω κριτικὸ ἄρθρο τοῦ κ. E. Clément, ἀπ' ἀφορμὴ τοῦ βιβλίου τοῦ μακαρίτη Δ. Βικέλα: «**Ἡ Ζωὴ μου** (Παιδικαὶ ἀναμνήσεις — Νεανικαὶ χρόνοι)» ποὺ τύπωσε πέρσι ὁ Σύλλογος τῶν Ὑψηλίων Βιβλίων. Ἡ βιβλιοκρισία ποὺ ἀναφέρεται στὴν ἀρχὴ τοῦ βιβλίου βρίσκεται στὸν περσινὸ τόμο τῆς Revue: τ. XXII, σελ. 42].

Οἱ ἐπαινετικὲς κρίσεις ποὺ εἰπωθήκανε, γιὰ τὸ βιβλίον τοῦτο, σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ ἴδιο περιοδικό, εἶναι ἀπόδειξις εὐγλωττη τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου καὶ τῆς ἀξιαγάπητης προσωπικότητος τοῦ συγγραφέα.

Σὲ τοῦτες τίς «**Ἀναμνήσεις**» ποὺ τυπωθήκανε μετὰ τὴ θανάτου, ὁ κ. Βικέλας δηγιέται τίς παιδιὰτικὲς του θύμησης καὶ τὰ χρόνια τῆς φιλόπονης του νιότης, ποὺ δουλεύοντας στὶς πραχτικὲς ἐγνοίας

τοῦ ἐμπορικοῦ σταδίου, εὑρίσκει ἀναφυχὴ στὰ εὐγενικὰ ἐσδόματα καὶ τὴν ἀφιλόκερδῃ καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων. Ἄλλοι λογογράφοι κολακευτήκανε, θάρρετε, νὰ ἐπιδείξουνε ἀπλώνοντας σὲ θεατρικὰ ξαγορέματα τίς ἐξαιρετικὰς τους ἀρετὰς ἢ τίς λιγώτερο ἀξιοσυχώρετες ἀδυναμίας τους. Ἐδῶ ὅμως βρίσκουμε ἕναν ἐντιμὸ ἄνθρωπο ποὺ ἀπλὰ μᾶς ἱστορεῖ τὴν ἐντιμὴν ζωὴν του, καί, δίχως ἄλλο τέχνασμα, κατορθώνει νὰ ἐλκύσῃ τὴν ἐχτίμησιν, νὰ κερδίσῃ τὴν συμπάθειαν, νὰ σκλαβώσῃ τὸ ἐνδιαφέρον. Καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο δὲ θρονιάζει μονάχα στὸ θέλημα τῶν ἱστορημάτων του, στὴν ὑποβλητικὴν ζωηράδα τῶν περιγραφῶν ποὺ κάνει γιὰ πρόσωπα καὶ πράματα, στὴν ἐξαιρετικὴν ἐκείνη μνήμην τοῦ ματιοῦ ποὺ καταγράφει καὶ ξαναζωντανεύει ὅλα τὰ ψυχολογήματα τῆς τοπιολογίας, ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς φυσιογνωμίας· δὲν εἶναι μονάχα στὶς μακροθώρητες ἐπισκοπήσεις τῆς πλατειᾶς ἱστορίας, ἀπὸ τὴν τραγικὴν ἐποχὴ τῆς Ἐπανάστασης ὡς τὴν πολυτάραχην περίοδο τῆς βασιλείας καὶ τοῦ ξεθρονισμοῦ τοῦ Ὁθωνά τοῦ 1ου· οὔτε στὴν ὁμαλὴ ροτὴ τοῦ ὕψους, ποὺ εἶναι ὁλοτάξην καὶ μέτρο, ὅπου τὸ χαμόγελο καὶ τὰ κλάματα δὲ μορφάζουνε ποτέ. Βρίσκεται ἀκόμα, καὶ πολὺ μάλιστα, τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ χαρακτήρα καὶ τῆς ψυχολογίας τοῦ συγγραφέα.

Γιατὶ ὁ Β. δείχνεται ἕτοιμος καὶ εἶναι σὲ κείνες τίς σελίδας ποὺ εὐωδιάζουνε τὴν εὐκρίνειαν, τὴν ἐγκάρδιαν ἀπλότηταν· πῆγαινα νὰ πῶ ἀνέμα, τὴ μετριοφροσύνη. Καί, βέβαια· μετριοφροσύνη ἡμῶς νερωμένη ἐδῶ κ' ἐκεῖ μὲ κάποια διακριτικὴ ἐγνοία νὰ παρουσιάσῃ τὰ πράματα φωτισμένα μὲ τὸ φῶς ποὺ συμφέρει στὸν ἀφηγητή. Κ' ἔτσι, μιλάει γιὰ τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν κατάστασιν τῆς δικῆς του οἰκογένειας μὲ αὐταρέσκεια ποὺ ἀφίνει νὰ ξεμυτίσῃ κάποια ὑποψία νοικοκυραϊκῆς ξιππασίας (**ἀρχοντικῆς**). Δὲν κακοκαρδιίζει ν' ἀραδιάξῃ τίς μαθητικὰς του φιλολογικὰς ἐπιτυχίας καὶ τὴν ὑπέλπιον ποὺ τοῦ φέρανε. Τ' ἀρέσει νὰ μᾶς ξαναλέγῃ πῶς τονὲν φωνάζανε ὁ **φιλόσοφος**, ἐξαιτίας τῆς καλῆς καρδιάς του καὶ τῆς ἀγάπης του γιὰ τὴ σπουδὴ. Μᾶς μαθαίνει πῶς μιὰ φορὰ μονάχα ἔκαμε καυγὰ στὸ σχολεῖν, μὰ κι αὐτὸ μ' ἕνα συμμαθητὴ ποὺ βασάνιζε ἕναν ἄλλονε πρὸς ἀδύνατον. «Ὅλα αὐτὰ εἶναι γραμμένα μὲ καλὸκαρδὴ ἀπλότηταν, μὰ ἔχι δίχως κάποια δόση ἀνάλαφρης κι ἀθώας ματαιοδοξίας.

Τὸ αἶσθημα ποὺ κυριαρχεῖ στὴν στοργικὴν ζωὴν τοῦ Β. ὅσο εἶναι παιδί καὶ νέος, εἶναι ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν οἰκογένειαν καὶ ξεχωριστὰ ἡ λατρεῖα ποὺ ἀφιέρωσε στὴ μητέρα του, ποὺ μᾶς τὴν παρουσιάζει σὲ κάθε περίστασιν ὡς γυναῖκα ὑπέροχην κ' ἐξαιτίας τῆς ἀνατροφῆς τῆς, κ' ἐξαιτίας τοῦ μυαλοῦ καὶ τῆς καρδιάς τῆς. «Ἦτο τὸ κέντρον περὶ τὸ ὁπεῖον, ἐστρέφετο ἡ ὑπαρξίς μου», γράφει ὁ ἴδιος. Μᾶς φανερώνει ἀνέμα τὴ φλογερὴ καὶ φωτισμένη φιλοπατρίαν του, φυσικὸν χαρακτήρα τόσο φιλόστοργο ὥστε ποτὲ δὲν ἔχει παραπολλοὺς φίλους γιὰ ν' ἀνοίγῃ τὴν καρδιά του, καὶ ποθεῖ νὰ ναιώθῃ πῶς κολυμπᾷ σὰ μέσα σὲ ἀτμοσφαῖρα καθολικῆς καλοσύνης. «Τὸ οἰκοδόμημα τῆς φιλίας ἀνάγκη νὰ ἐπισκευάζεται διαρκῶς», μᾶς ξαναλέγει, ὅπως ὁ Johnson. «Πρέπει διὰ τῆς προσθήκης νέων λίθων νὰ ἀντικαθιστῶμεν